

Üstad, Osmanlıca Münazaratın başında “İki İnkılap, İki telif-i müşevveş, İki rihlet”ten söz ediyor. Bunlar nelerdir?

Üstadın bu cümlelerinden murat şunlar olabilir diye düşünüyoruz:

İki İnkılap:

1. Mutlakiyetten meşrutiyete
2. Meşrutiyetten tahakküm ve ceberutiyete geçiş.

Yani, birinci inkılap, saltanattan 1908’de ilan edilen (temmuz ayında) 2.meşrutiyete geçiş. Diğer zahiren meşrutiyetin olması fakat hakikatte ittihat ve terakkicilerin zorbalığı ve baskısı

İki telif-i müşevveş:

Birisi Muhakemat veya Münazarat. İkisi birbirine yakın zamanda telif edilmiştir.

İkincisi: “İki Mekteb-i Musibetin Şehadetnamesi” diye yad ettiği “Divan-ı Harb-i Örfidir.”

Müşevveş demesinin sebebi:

- 1-Bu eserler üslup olarak, Üstadın kendi ifadesiyle “Arap abasını iktisap, Türk pantolonunu giymiş, külahlı bir Kürt” tarzında olması.
- 2-Bu eserlerin lafızlarının, edebin değil edebiyatın bazı kurallarına uymaması.
- 3-“Kah minare başı ve kah kuyu dibinde konuşuyorum, neyleyeyim zuhurat öyle” dediği türden olması.
- 4-Giyimi ve kuşamı gibi üslubunun da olağan dışı olması.

İki rihlet:

1.Rihlet: 2.meşrutiyetin ilanından sonra üstadımız hürriyeti ve meşrutiyeti tebci etmiş müdaafasını yapmış. Doğunun uleması, meşayih, beyleri, ağaları, paşaları meşrutiyete isyan etme arefesinde iken üstadımız doğunun tekke, zaviye ve medreselerini gezerek insanları ikaz etmiş, onları meşrutiyetin nimetinden istifadeleri açısından uyarmıştır. Bu uyarılar "Münazarat" adlı eserinde sorulu ve cevaplı olarak neşredilmiştir.

2.Rihlet ise, meşrutiyetin verdiği serbestiyetle Doğunun meselelerini hükümete anlatma ihtiyacı hissetmiş devlet erkânının muhalefeti ile karşılaşmış, ittihatçıların tahakkümü ile çok sıkıntı çekmiş, hapishaneye ve tımarhaneye gönderilmiştir. Bu rihlette de Divan-ı Harb-i Örfi adlı eserini telif etmiştir. 31 Mart olayının iç yüzünü ortaya koymuş, buna rağmen o da isyancılarla aynı kefeye konulmuş ve

mahkemede yargılanmıştır. Bunun üzerine, ittihatçılardan da fazla bir fayda görülemeyeceğini anlayarak Vana dönmeyi tercih etmiştir.

Veya iki rihletten biri, Şama yaptığı seyahat olabilir. Bu rihlet “Hutbe-i Şamiye” isimli eseri netice vermiştir.